

Barnrättsperspektivet konkretiserat

Innehåll

Uppdraget.....	3
Regeringens skrivelse 2001/2002:186	3
Referensram och begränsning	3
1. Barnets rättigheter – en samhällsfråga	4
1.1 Integrering – Sidas huvudstrategi	4
1.2 För Sida gemensamma policydokument	5
1.3 Landanalyser, land- och regionstrategier	6
1.4 Metodutveckling	7
1.5 Strategier för FN-samarbete	7
2. Strategiska områden för ett barnvänligt samhälle – policies och praktik	9
2.1 Rätten till hälsa och sjukvård	9
2.2 Socialt reformarbete	10
2.3 En skola för alla – rätten till utbildning och kultur	12
2.4 Insatser för särskilt utsatta barn	14
3. Strategiska arenor och kanaler	16
3.1 Politisk påverkan på olika nivåer	16
3.2 UNICEF	17
3.3 Andra internationella barnrättsinstanser och grupper	18
3.4 Regionala organisationer	18
3.5 Nationella organisationer i samarbetsländer	18
3.6 Svenska enskilda organisationer	19
3.7 Barnombudsmannen och andra svenska institutioner	20
3.8 Statistik och aktionsinriktad forskning	20
4. Resurser för tiopunktsprogrammet	21
4.1 Utbetalningar	21
4.2 Personalresurser för mainstreaming	22
5. Sammanfattande kommentarer	23
5.1 Konkretisering av de tio programpunkterna	23
5.2 Utmaningar	24
Bilaga 1: Användningen av särskilda medel för insatser riktade till särskilt utsatta barn	25
Bilaga 2: Förkortningar	30

Utgiven av Sida 2004

Avdelningen för demokrati och social utveckling

Enheten för demokratisk samhällsstyrning

DESA rapport 02/03

Tryckt av Edita Sverige AB, 2004

Artikelnummer: SIDA3915sv

Denna publikation kan laddas hem/beställas från www.sida.se/publikationer

Uppdraget

"Sida skall senast den 31 december 2003 redovisa hur myndigheten operationaliserat de i regeringens skrivelse 2001/2002:186 angivna riktlinjer för att konkretisera barnrättsperspektivet i utvecklingssamarbetet".

Ur regeringens regleringsbrev till Sida 2003

Regeringens skrivelse 2001/2002:186

De angivna riktlinjerna i regeringsskrivelsen har formen av ett program i tio punkter: *Sätt barnen först! Lyssna på barnen! Investera i framtiden! Lämna ingen utanför! En skola för alla! Lika möjligheter för flickor och pojkar! Hälsa för alla! Skydda barn i krig! Bekämpa hiv/aids! Stoppa exploateringen av barn!*

Fyra strategiska områden lyfts fram i programmet: *Hälsa och sjukvård, socialt reformarbete, en skola för alla samt insatser för särskilt utsatta barn.*

Referensram och begränsning

Denna redogörelse är begränsad till de fyra ovannämnda strategiska områdena och ger exempel på vad Sida åstadkommit inom dem. Sidas huvudstrategi är emellertid att integrera barnets rättigheter i all verksamhet som Sida stödjer (se vidare 1.1). Det finns således flera insatser som inte redovisats men som är värda uppmärksamhet.

Granskning och revidering av lagstiftningen i Sri Lanka är ett sådant exempel. Insatser inom vatten och sanitet och insatser för landsbygdsutveckling i Bangladesh, Kambodja och Tanzania är andra. Dessa insatser inkluderar såväl vuxna som barn och unga. En liknande insats i Zambia fokuserar på barnledda hushåll.

Även på miljöområdet finns flera exempel på att Sida bidragit till ett barnrättsperspektiv. I Dar es Salaam i Tanzania stöds insatser som genomförs av *The City Council* och UN HABITAT. Målet med dessa insatser är att bekämpa kriminalitet och främja säkerheten för kvinnor och barn. Ytterligare exempel är stöd till UNICEFs forskningscentrum *Innocenti* och svenska Rädda Barnen för att åstadkomma mer barnvänliga städer.

Sammanfattningsvis är det således en begränsad del av alla Sida-stödda insatser med ett barnrättsperspektiv som fått utrymme i den här redogörelsen.

1. Barnets rättigheter – en samhällsfråga

1.1 Integrering – Sidas huvudstrategi

Sida har alltid sett barn som en viktig målgrupp, framför allt i hälso- och utbildningsinsatser. Med FNs konvention om barnets rättigheter och med regeringens program håller emellertid ett nytt synsätt på att växa fram.¹ Ett barnrättsperspektiv behöver därför integreras ("mainstreamas") i *alla* program. Detta framgår klart i Sidas riktlinjer "Barnets rättigheter i svenskt utvecklingssamarbete", som utvecklades redan 1999, och som är översatt både till engelska (2000) och till spanska (2001).

Sidas riktlinjer återspeglar och tolkar genomgående barnkonventionen och dess fyra grundläggande principer.² De pekar på nödvändigheten av att analysera allt samarbete med utgångspunkt i barnets bästa. Vad som är bra för barnen ska prioriteras, dvs barnen ska sättas i främsta rummet, och insatser ska vara investeringar i framtiden.

En annan viktig princip i Sidas riktlinjer är att barn inte bara ska betraktas som mottagare eller brukare av samhällsservice utan har rätt till inflytande över sitt liv i takt med sin mognad. Barn ska alltså även ses som aktörer och ges möjlighet att delta aktivt i samhällslivet på sina villkor.

Principen att motverka diskriminering av barn vägde också tungt då riktlinjerna utformades. Enligt dessa ska Sida bidra till att lagstiftning och praxis ger *alla* barn samma rättigheter. Diskriminering på grund av kön, etnisk bakgrund eller funktionshinder tas upp särskilt. Sådan diskriminering ska motverkas inte bara inom skola och hälsovård utan i alla sammanhang. Det är också väsentligt att både barns och ungdomars rättigheter uppmärksammas.³

Frågor kring särskilt utsatta barn, dvs barn som lever under exceptionellt svåra förhållanden, är ständigt närvarande. Dessutom ägnas ett helt kapitel i riktlinjerna åt sex barngrupper, som valts på regeringens initiativ: Barn utsatta för sexuell exploatering, barn som drabbas av hiv och aids, barn med funktionshinder, barn som arbetar, barn drabbade av krig, väpnade konflikter och flyktingskap och barn på institution. Hur Sida och samarbetspartners ska agera för att barn i väpnade konflikter

¹ Detta nya synsätt är också tydligt i regeringens båda skrivelser "Demokrati och mänskliga rättigheter i Sveriges utvecklingssamarbete" (SKR 1997/98:76, sid 45-46) och "Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik" (SKR 1997/98:89, sid 52-55).

² Enligt barnkonventionen definieras alla barn och ungdomar under 18 år som "barn". De fyra principerna är: a. Icke-diskriminering, b. barnets bästa, c. rätten till liv, överlevnad och utveckling och d. rätten till delaktighet och medinflytande.

³ Hur detta ter sig i praktiken har därför kartlagts (The rights of adolescents. Sida, 2002).

ska få sina rättigheter tillgodosedda behandlas speciellt i Sidaskriften ”Ett humanitärt bistånd med barnrättsperspektiv” (1998).

Under de senaste åren har Sida arbetat med att omsätta riktlinjerna i praktiken. Att stegvis integrera ett barnrättsperspektiv i egna policydokument som handlingsprogram, landstrategier och metoddokument är ofta ett första, väsentligt steg, eftersom dessa dokument utgör grunden för *dialoger* med samarbetsländerna men också med andra partners (se exempelvis kapitel 3). Nedan följer därför korta sammanfattningar av de viktigaste policydokumenten ur ett barnrättsperspektiv.

1.2 För Sida gemensamma policydokument

Under senare hälften av 1990-talet tog Sida fram fyra handlingsprogram med syfte att operationalisera målen för Sveriges internationella utvecklingssamarbete: a. Fattigdomsbekämpning, b. fred, demokrati och mänskliga rättigheter, c. jämställdhet och d. hållbar utveckling. De senaste åren har fattigdomsperspektivet betonats alltmer, och år 2002 antogs *Perspectives on Poverty* (PoP). Det är en omarbetning av programmet för fattigdomsbekämpning och är ett överordnat policydokument. Att barnrättsperspektivet har fått stort utrymme i PoP är alltså särskilt positivt. Även de övriga programmen bevakas, eftersom de har stor betydelse för barns levnadsvillkor.

1.2.1 Perspectives on Poverty (PoP)

PoP (2002) är tänkt att fungera som en kompass för hur Sida ska bekämpa fattigdomen i dess många dimensioner. Utgångspunkten är ett holistiskt perspektiv (där demokrati och mänskliga rättigheter ingår som en viktig del). Det grundar sig på att det civila samhället, människor i närmiljön, ofta finner adekvata lösningar och agerar kraftfullt. Staten har skyldigheter gentemot *alla* barn, flickor och pojkar. Icke-diskriminering och deltagande av alla människor är fundamentala principer. PoP och ”Barnets rättigheter i svenskt utvecklingssamarbete” sammanfaller alltså väl.

PoP framhåller det som särskilt viktigt att uppmärksamma barn och ungdomar i utsatta situationer. Det gäller exempelvis barn i krig och konflikter, barn som drabbats av hiv/aids, gatubarn, barn med funktionshinder, arbetande barn och barn som utsätts för sexuell exploatering eller utnyttjas på annat sätt.

1.2.2 Handlingsprogrammet för fred, demokrati och mänskliga rättigheter

Handlingsprogrammet för fred, demokrati och mänskliga rättigheter (1997) slår dels fast att Sverige ska ”stödja insatser för att barnets rättigheter respekteras och försvaras i enlighet med konventionen om barnets rättigheter”. Ofta är exempelvis ett negativt förhållningssätt till barn, inte minst flickor, ett stort demokratiproblem som måste undanröjas.⁴ Dels ska Sverige ”stödja utbildning i medborgarskapskunskap och deltagande metoder i aktiviteter som rör barn”. En bärande tanke är att stat och det civila samhället ska samverka, och att resultat från insatser genomförda av lokala enskilda organisationer så småningom ska kunna användas mer generellt.

⁴ Sådana problem tas exempelvis upp i stödet till demokratisk samhällsstyrning i Tanzania (2001-2005).

1.2.3 Handlingsprogrammet för jämställdhet

Sidas handlingsprogram för jämställdhet (1997) är baserad på den internationella strategi som antogs vid FNs kvinnokonferens i Peking.⁵ Strategin pekar ut tolv gemensamma särskilt angelägna områden, där åtgärder behövs. Ett av dessa är ”flickors situation”. Exempel på insatser är arbetet med människohandel (*trafficking*), kvinnlig könsstympning, barnprostitution och sexuell exploatering.

Jämställdhet mellan vuxna påverkar barn positivt, men det är också viktigt att analysera flickors och pojkars villkor från ett sådant perspektiv. Denna fråga uppmärksammas än mer i den pågående revisionen av handlingsprogrammet.

1.2.4 Handlingsprogrammet för hållbar utveckling

Handlingsprogrammet för hållbar utveckling (1996) syftar till framsynt hushållning med naturresurserna och omsorg om miljön. Att investera i hållbar utveckling har positiva konsekvenser för barn och ungdom både på kort och lång sikt.

Kopplingar till barns och ungdomars rättigheter kommer att klargöras ytterligare i framtida uppdateringar av Sidas handlingsprogram för hållbar utveckling, Sidas miljöledningssystem och handböcker för miljöbedömning.

1.3 Landanalyser, land- och regionstrategier

En jämförelse av sju landstrategier utformade vid olika tidpunkter visar att barnrättsperspektivet blivit vanligare med åren.⁶ Landstrategierna för Bosnien-Hercegovina, Sri Lanka och Zambia liksom regionstrategin för Sydamerika slår exempelvis särskilt fast att barns och ungdomars rättigheter ska uppmärksammas.

Två exempel

Regionstrategin för Sydamerika (2003–2007) bygger på Sidas PoP och på internationella konventioner om mänskliga rättigheter. Med en sådan ansats kan grupper som är utsatta för diskriminering och marginalisering fokuseras. Eftersom det framför allt handlar om kvinnor, barn och urbefolkningar blir barnkonventionen, konventionen om eliminering av diskriminering av kvinnor (CEDAW) och ILO-konventionen 169 om urbefolkningens rättigheter viktiga instrument i samarbetet.

I landstrategien för Zambia 2003–2007 kommer särskild uppmärksamhet att ges åt demokratisk samhällsstyrning, miljö, jämställdhet, barn och hiv/aids. Integration av utvalda gränsöverskridande frågor kommer att ingå som en del av beredning, analyser och uppföljning av de olika programmen inom det svensk-zambiska utvecklingssamarbetet. Där så är möjligt kommer Sverige att verka för att fattiga människor själva medverkar i och påverkar programmens planering, utformning, uppföljning och utvärdering.

Att barns och ungas rättigheter nu uppmärksammas mer än tidigare hänger samman med de nya riktlinjerna för landstrategier (2001). Enligt dessa ska bland annat ”Barnets rättigheter i svenskt utvecklingssamar-

⁵ Under 1980-talet blev jämställdhet en samhällsfråga från att tidigare betraktats som en kvinnofråga. Denna utveckling har klara paralleller till hur synen på barn och ungdomar nu förändras.

⁶ Följande landstrategier jämfördes: Bangladesh (1997), Zimbabwe (1997), Kenya (1998), Vietnam (1999), Bosnien-Hercegovina (2003), Sri Lanka (2003) och Zambia (2003).

bete” användas som underlag då en landstrategi utarbetas. Det är också relaterat till ett ökat samarbete med svenska enskilda organisationer. I den pågående landstrategiprocessen i Sydafrika bidrar exempelvis Rädda Barnen med viktiga analyser om barn och ungas villkor.

1.4 Metodutveckling

1.4.1 Uppdatering av ”Så arbetar Sida”

”Så arbetar Sida” är en metodhandbok för hela verket. Det är ett grundläggande policydokument som anger principer, mål och metoder, oavsett geografiskt och tematiskt område. I den första upplagan, som kom 1997, nämns barn inte alls. Nu föreligger en ny version. I denna anges ”Barnets rättigheter i svenskt utvecklingssamarbete” som ett huvuddokument och regeringsskrivelsen som ett dokument för ytterligare läsning. Att barn och ungdomar blivit synliggjorda i metodhandboken är ett viktigt steg. Det kommer att underlätta arbetet med att integrera deras rättigheter.

1.4.2 Utredning om programstöd

Den internationella utvecklingen går allmänt mot programstödänkande inom ramen för ett lands fattigdomsstrategi. Detta ställer Sida inför strategiska frågor kring policy, dialog, metoder för beredning, uppföljning och utvärdering. En projektgrupp inom Sida håller på att undersöka förutsättningarna för Sida att öka antalet programstöd.⁷

Projektgruppen antar att de olika programstödsformerna kommer att utvecklas med Världsbanken och IMF som ledande aktörer men att Sida kan bidra och samtidigt behålla sin profil genom att driva prioriterade frågor i dialogen. Även om de konkreta frågorna definieras och beslutas med utgångspunkt från varje specifik situation är det viktigt att de får ett barnrättsperspektiv. Det framgår klart i en granskning av *Poverty Reduction Strategy Papers* (PRSPs) i Södra Afrika, som Rädda Barnen nyligen låtit göra (Shirley Robinson, *Children first in the poverty battle*, 2003). I rapporten finns också förslag på vilken roll barnrättsorganisationer kan spela i PRSP-processer.

Erfarenheter av arbetet med *Sector Wide approach* (SWAp) visar att det ger möjligheter att ta upp rättighetsfrågor i dialogen på högre politisk nivå. Undervisningsstödet i Kambodja, Moçambique, Namibia, Tanzania och Bolivia är sådana exempel (*Facts & Figures 2002. Education*, Sida, 2003).

1.5 Strategier för FN-samarbete

Sida och UD har utformat en strategi för svenskt samarbete med UNDP, UNFPA och UNICEF (*Working in Partnership with UNDP, UNFPA and UNICEF*, 2002). Strategin går ut på att främja koordineringsprocessen inom FN-systemet, samtidigt som den framhåller vikten av att integrera ett barnrättsperspektiv. Den bör därför bli ett kraftfullt verktyg i samband med gemensamma analyser (*Common Country Assessments*, CCAs) och handlingsplaner (*UN Development Assistance Framework*, UNDAF).⁸

⁷ Enligt gruppen används begreppet programstöd i flera bemärkelser. Dels används det som överordnat begrepp för olika former, exempelvis budgetstöd eller sektorprogramstöd. Dels används det för att beskriva den process och det samarbete som ska leda fram till ett programstöd. Internationellt är denna senare definitionen vanlig. Sector Wide approach, SWAp, betecknar exempelvis både ett samordnat stöd till en sektor och processen att nå dit. Detsamma gäller Poverty Reduction Strategy Papers, PRSPs, som ibland står för själva analysen, ibland för ett lands fattigdomsstrategi, ibland för ett samordnat externt budgetstöd till en fattigdomsstrategi.

⁸ I det multilaterala samarbetet är det också vanligt att processerna kring PRSP (Poverty Reduction Strategy Paper), CDF (Comprehensive Development Framework) och SWAp kopplas samman.

UNDP ska uppmuntras att knyta samman mänsklig utveckling och mänskliga rättigheter (MR) och att göra kvalificerade barnkonsekvensanalyser i samband med reformarbete. UNFPA föreslås bygga allianser med andra FN-organ som UNAIDS, UNICEF och WHO men också med bilaterala givare och med det civila samhället. UNICEF uppmuntras att integrera och konsolidera ett rättighetsperspektiv och att utveckla metoder för att arbeta med tonåringar och barn i behov av särskilt skydd (se vidare under 3.2).

Sidas hälsoenhet har utarbetat Sveriges strategi för samarbete med WHO under de närmaste åren (*Sweden's Development Co-operation with WHO – a strategy for the period 2002–2005*). Enligt denna ska kvinnor och barn vara i fokus, och allt samarbete ska ha MR-perspektiv. Bland de nyckelfrågor som Sida prioriterar är minskad mödradödlighet och rätt till sexuell och reproduktiv hälsa. Ungdomars rätt till hälsovård och sexundervisning, tillgång till utbildade barnmorskor, säkra och legala aborter och rätten till amning är frågor som ska få särskild tyngd i Sidas samarbete. Även i WHO-strategin vill Sida stärka samarbetet inom FN såväl som mellan WHO och det civila samhället, eftersom ett sådant samarbete förbättrar förutsättningarna för att insatser ska nå planerade mål och målgrupper.

Sida har också nyligen utarbetat Sveriges strategi för samarbetet med ILO under den kommande treårsperioden: ”Sveriges utvecklingssamarbete med ILO 2003–2006”. I strategin konstateras att ILO är en central aktör då det gäller barnarbete och exemplifierar med projektet ”*Understanding Children's Work and its Impact*”. I projektet samarbetar ILO, UNICEF och Världsbanken. Även ILOs arbete att främja sysselsättning för ungdomar har stötts av Sida genom ”*Youth Employment Network*”.

Sverige ska i fortsättningen stärka ILOs verksamhet inom sex områden. Ett av dessa handlar om att främja en demokrati- och rättskultur och rör bland annat barnarbete och människohandel. Ett annat område är sociala trygghetssystem för människor som arbetar utanför den formella sektorn. Även i det fallet handlar det ofta om barn och unga, inte minst flickor som arbetar i hushåll.

Sida har även utarbetat ett förslag till en ny strategi för Sveriges samarbete med UNESCO för perioden 2003–2007 (*Working in Partnership with UNESCO*. Sida, 2003).⁹ Under de senaste åren har Sveriges stöd framför allt varit riktat till UNESCO-instituten. Sverige vill nu prioritera UNESCO som strategisk, normativ organisation – i likhet med WHO och ILO. Det svenska samarbetet ska vila på internationella överenskomelser om mänskliga rättigheter. Barns och kvinnors rättigheter framhålls speciellt i strategin, och ökat samarbete mellan UNESCO och UNICEF uppmuntras.

⁹ Strategien är lämnad till UD, som dock ännu inte fattat något formellt beslut.

2. Strategiska områden för ett barnvänligt samhälle – policies och praktik

Nedan följer en sammanfattning av hur Sida operationaliserat tiopunktsprogrammet inom ramen för de fyra strategiska områdena som lyfts fram i regeringens skrivelse 2001/02:86. Som nämndes inledningsvis strävar dock Sida efter att integrera ett barnrättsperspektiv även inom de övriga verksamhetsområdena.

2.1 Rätten till hälsa och sjukvård

2.1.1 Hälsopolicy

Under 2002 publicerade Sidas hälsoenhet ”*Health is wealth*”. I denna analyseras Sidas roll för att förbättra hälsan i samarbetsländerna och därmed också bekämpa fattigdomen. Hälsofrågor ska belysas ur ett brett rättighetsperspektiv och barnkonventionen nämns som exempel. Vidare konstateras att det krävs både allmänna åtgärder och åtgärder som berör hälso- och sjukvården mer direkt, att hälsovård ska vara tillgänglig för alla och att individer ska ha inflytande över tillgängliga hälsoresurser.

Två av Sidas fem prioriterade områden för hälsostöd har en direkt koppling till barns och ungas rättigheter. Dels gäller det insatser för att sänka mödradödligheten. Sådana insatser sätter både mödrar och barn i främsta rummet. Dels gäller det insatser för att bidra till en hälsosam livsstil bland unga människor. Sådana insatser handlar mycket om ungas sexuella och reproduktiva rättigheter, dvs om tillgång till preventivmedel, till information om och behandling av sexuellt överförbara sjukdomar, om graviditet, aborter och undervisning om samlevnad. Enligt policyn ska insatserna ta stor hänsyn till de ungas egna önskemål och behov. Man ska alltså lyssna på dem. Insatserna ska ta hänsyn till könsroller och till det sociala och kulturella sammanhanget. Ingen ska lämnas utanför.

Även det område som handlar om hälsa och miljö har stark koppling till barnets rättigheter och till flera punkter i regeringens tiopunktsprogram. Tillgång till rent vatten och bra sanitära förhållanden är bland de viktigaste faktorerna för små barns överlevnad. Barn är mer känsliga för miljögifter än vuxna, och avgaser från fordon är mer skadliga ju mindre kroppens organ hunnit utvecklas. Både insatser som syftar till att minimera skador och hälsorisker, och insatser för att öka säkerhet och trygghet är goda investeringar för framtiden.

Enligt både PoP (2002) och ”*Health is wealth*” ska varje situation analyseras innan man beslutar om hur hälsofrågorna ska angripas.

Förutsatt att sådana analyser tar tillvara kunskap och erfarenhet hos både vuxna, barn och ungdomar kan hälsopolicyn bli ett effektivt instrument att förverkliga väsentliga delar av tiopunktsprogrammet.

2.1.2 Exempel på hälsoinsatser med ett barnrättsperspektiv

Barn har alltid prioriterats högt inom hälsobiståndet. Stöd till primärvård på landsbygden var länge ett påtagligt inslag i stödet till de flesta samarbetsländerna och som nu fortgår exempelvis i Tanzania och Vietnam. Av erfarenhet vet vi att det främst är små barn och gravida kvinnor som nyttjar primärvården. Många av de gravida är själva barn. Sida driver också sedan länge frågan om utbildade barnmorskor på bynivå. Stöd till sådan utbildning i Indien och Nicaragua illustrerar hur ett barnrättsperspektiv kan konkretiseras.

Vattenprogram är en annan typ av traditionellt hälsoprogram, som numera fokuserar hygienfrågor i allt högre grad. Via UNICEF stöds insatser i Indien, Bangladesh, Laos och Centralamerika.

Sida söker också nya vägar för hälsostöd för att förverkliga barnkonventionen. Ett pilotprojekt i Tamil Nadu i södra Indien innefattar exempelvis olika aktiviteter som tillsammans gynnar små barns fysiska såväl som psykiska utveckling. Projektet vänder sig till alla små barn i ett fattigt område, också flickor och pojkar med funktionshinder. Ingen får diskrimineras.

Ungdomars sexuella och reproduktiva rättigheter är utgångspunkt för satsningar på särskilda ungdomsmottagningar, bland annat i Indien, Nicaragua, Tanzania och Kenya. I Ukraina har Sida stött ett intressant jämställdhetsprojekt där unga män diskuterat sin roll och identitet i sex och samlevnad. Syftet med de nämnda insatserna är att förmedla kunskap om sexualitet och sexuellt överförbara sjukdomar, inklusive hiv/aids, men också att stärka flickor så att oönskade graviditeter och aborter kan undvikas. Flera av programmen genomförs av lokala grupper med stöd från svenska samarbetspartners som exempelvis RFSU.

Stödet till kampen mot kvinnlig könsstympning har både ett hälso- och ett jämställdhetsperspektiv. Det har också åtgärder för att hindra våld och övergrepp inom och utanför familjen. Denna typ av stöd omfattar kvinnojourer, skyddat boende, socio-psykologisk och juridisk rådgivning, rehabiliteringsåtgärder och särskilda åtgärder inom polisen. I båda fallen är det vanligt att stödet kanaliseras via enskilda organisationer.

Ett flertal Sidastödda program riktas till barn och ungdomar som drabbats eller som löper stor risk att drabbas av hiv/aids. (Se också under avsnitt 2.4).

2.2 Socialt reformarbete

2.2.1 Policy

Sida har inte någon särskild policy för socialt reformarbete. Frågor av sådan art tas dock upp i andra policies som berör hälsa och mänskliga rättigheter, i ”Riktlinjer för stöd till insatser i Central- och Östeuropa med inriktning på barns rätt” (1997) och i ”Allmänna riktlinjer för Sida-Östs stöd till insatser inom de sociala områdena” (1999).

Vikten av stöd till socialt reformarbete återspeglas också i ”*Perspectives on Poverty*”. I PoP framhålls att social trygghet ska gälla alla, inklusive

barn som saknar familj, eller vars föräldrar av olika skäl inte kan ta hand om dem. Barn och barnfamiljer drabbas ofta särskilt hårt vid en social nedrustning. Fattigdomsanalyser måste därför inkludera både formella och informella institutioners roll.¹⁰

2.2.2 Utredning pågår

Enligt regeringens skrivelse (2001/02:186) ska Sida stödja samarbetsländernas sociala reformarbete för att förbättra barns situation. Relevanta svenska erfarenheter av socialt reformarbete ska tas tillvara, och analyser av effekter på ekonomisk tillväxt och social utveckling ska stödjas. Utbildning och samverkan ska uppmuntras liksom kunskaps- och erfarenhetsutbyten mellan forskare, sociala institutioner och myndigheter.

En utredning pågår inom Sida kring ”social utveckling i ett breddat perspektiv”. Denna visar att insatser inom socialt reformarbete framför allt ingår i Sidas samarbete med Central- och Östeuropa. Det är där som efterfrågan och institutionella förutsättningar finns. Dessa medelinkomstländer har ofta en socialförvaltning och en socialpolitik, om än bristfällig. I låginkomstländer är däremot den institutionella kapaciteten svag. Sidas samarbete för socialt reformarbete sker där genom andra ministerier, framförallt genom stöd till bashälsa och basutbildning, genom decentralisering av hälsosystem, hiv/aids-insatser och stöd till enskilda organisationer.

I utredningen undersöks bland annat hur samarbetet med låginkomstländer inom socialt reformarbete kan öka. Det gäller såväl insatser som tydligare policyansvar för frågor med stark koppling till rättighetsområdet som människohandel och social omsorg. Stöd till barn som är drabbade av hiv/aids på olika sätt analyseras särskilt.

2.2.3 Exempel på insatser

Som framgått ovan har stödet till socialt reformarbete många olika dimensioner. Det kan handla om reformer kring social omsorg, hälsovård och sjukvård, socialtjänst och socialförsäkringar. Ofta innefattar sådana reformer *alla*, dvs såväl vuxna som barn, men kan ändå ha ett klart barnrättsperspektiv, vilket utformningen av Moldaviens socialpolitik visar.

Inom samarbetet med Central- och Östeuropa finns över hundra insatser som omfattar utsatta barn och ungdomar: Barn som saknar vårdnadshavare, hemlösa barn, barn på institution och unga lagöverträdare. Inte sällan är syftet att utveckla lokala alternativ till de statliga institutionerna.¹¹

Socialhögskolan i Stockholm har arrangerat två konferenser (1999 och 2003). Sida har bidragit till finansiering av deltagare från utvecklingsländerna och till för- och uppföljningsmöten i respektive deltagarland. Ett syfte med konferenserna var att analysera hur man hindrar att barn hamnar på institution. Barn som blivit föräldralösa på grund av aids-epidemin, konflikter och andra katastrofer stod i fokus. Flera exempel presenterades, som visade hur flickor och pojkars rätt till social trygghet faktiskt kan stärkas.

¹⁰ I enlighet med barnkonventionen ska dock stöd till familjer ges hög prioritet. Konventionen framhåller nämligen familjen, i vid bemärkelse, som den mest naturliga uppväxtmiljön.

¹¹ Ett konkret exempel är en enskild organisation i Kroatien, som arbetar för att stänga institutioner och ersätta dem med fosterhem.

Socialhögskolan har även utbildat etniska socialarbetare för att kunna hantera fosterhemsplaceringar bättre. Den kunskapen sprids nu vidare genom en ny inhemsk frivilligorganisation.

Av stor betydelse är också Rädda Barnens utbildning av socialarbetare, poliser och jurister i flera latinamerikanska länder. Syftet med den utbildningen är att sociala reformer faktiskt ska få planerad effekt. Stödet till den nationella aktionsplanen för palestinska barn på Västbanken är ett annat exempel. Ett av delprojekten i det stödet går ut på att genomföra sociala och legala reformer, att utbilda socialarbetare, rådgivare och jurister och att stödja lokalsamhällen att skapa tryggare uppväxtmiljö.

2.3 En skola för alla – rätten till utbildning och kultur

2.3.1 Undervisningspolicy

Under de senaste åren har Sidas undervisningsenhet arbetat intensivt med att utveckla metoder för att integrera ett rättighetsperspektiv i beredning, uppföljning, dialog och utvärdering.

Huvuddokumentet har titeln *”Education for All: A Human Right and Basic Need”*, (2001). Detta kompletterades sedan med positionspapperet *”Education, Democracy and Human Rights”*, där det bland annat slås fast att rätten till, i och genom utbildning är av yttersta vikt för att en demokratisk kultur ska utvecklas.¹²

Stora delar av regeringens tiopunktsprogram har en direkt motsvarighet i den nya undervisningspolicyn. Den kräver att barnen sätts först, att investeringar görs i framtiden och att ingen lämnas utanför. För att målet ”utbildning för alla” ska nås behöver alltid tecken på diskriminering uppmärksammas. Det kan gälla diskriminering av flickor, barn med funktionshinder, etniska grupper, sexuellt exploaterade barn, flyktingbarn eller barn i krig. I positionspapperet framhålls också vikten av att låta alla involverade påverka beslut som rör dem, eftersom ett sådant fullt deltagande är själva kärnan i det valda perspektivet.

2.3.2 Exempel på undervisningsinsatser

Kartläggningar har gjorts för att få en uppfattning om hur ”rätten till, i och genom utbildning” ser ut i samarbetsländerna. Dessa har visat att lagstiftningen ofta står i överensstämmelse med barnkonventionens principer men att indirekta kostnader som skoluniformer och skolmaterial utgör hinder för fattiga barn att börja i skolan. De visar också att barns rätt till deltagande och rätten till skolhälsovård sällan förverkligas och att barn med hiv/aids och flyktingbarn diskrimineras.

Analysen med utgångspunkt i ett rättighetsperspektiv har gjorts i flera länder, vilket lett till att olika dialogfrågor identifierats. Dialogen med Etiopien resulterade bland annat i stöd till FNs specialrapportör för rätten till utbildning. I dialogen med Moçambique behandlades frågan om laglig rätt till fri utbildning medan rätten till utbildning för flyktingar, minoritetsbefolkning och föräldralösa barn togs upp i dialogen med Namibia. I Kambodja resulterade analysen i stöd till högre kvalitet i skolor på landsbygden, och i Tanzania till en primärskolereform som ska möjliggöra en skola för alla, inklusive barn med särskilda behov.

¹² Som en konsekvens av den nya policyn har undervisningsenheten omorganiserat enheten i två arbetsgrupper: ”demokrati och rättighetsperspektiv i utbildningssamarbetet” och ”utveckling av utbildningssystem”.

Syftet med många av insatserna är att nå unga flickor som lämnat skolan i förtid. Ibland betonas särskilt betydelsen av att stärka flickornas självförtroende. Det är vanligt i de projekt som drivs av FAWE (*Forum for African Women Educationalists*) liksom i *Tuseme-projekten* i Tanzania, Kenya och Rwanda. Ett pilotprojekt i slummen i Dhaka, Bangladesh vänder sig till flickor och pojkar i riskfyllda arbeten, och eleverna uppmuntras att själva delta i skolans verksamhet. Frågor kring skolkommittéer och andra former för barns deltagande har även uppmärksammats inom ramen för stöd till decentraliseringsreformer. Flera av de nämnda projekten omfattar barnkonventionens fyra principer (se fotnot 2) och har alltså ett ”fullvärdigt barnrättsperspektiv”.

UNICEF får stöd till ett pilotprojekt med syfte att öka tryggheten i skolan. Detta projekt omfattar fem länder. Ett annat UNICEF-initiativ som Sida stödjer är ett projekt för att förbättra utbildningsvillkoren för flickor.

2.3.3 Policy för kulturinsatser

Både undervisnings- och kulturpolicyn utgör utmärkta länkar mellan det övergripande tiopunktsprogrammet i regeringsskrivelsen (2001/2002:186) och mer konkreta insatser för barns och ungdomars rätt till utbildning och kultur. Det övergripande målet med Sidas kultursamarbete är ”att skapa förutsättningar för kulturell mångfald, skapande verksamhet och en hållbar utveckling baserad på de mänskliga rättigheterna” (Ur ”Policy på kulturområdet”. Sida, 2000). Barn och ungdomar uppmärksammas särskilt, och kulturens möjligheter att bidra till jämställdhet bland unga hålls fram.

2.3.4 Exempel på kulturinsatser

Musik och teater används i många avseenden för att nå ut till ungdomar. Det kan handla om hiv/aids-insatser, att bearbeta traumatiska upplevelser i konfliktområden, att engagera fattiga, arbetslösa ungdomar eller att erbjuda yrkesutbildning.

Market Theatre i Sydafrika delar ut stipendier för teaterutbildning till unga sluminväånare. *The Saturday Pop Workshop* är ett försök att få ungdomar från slummen i Harare att delta i musikverksamheter. Man vill också bryta de gamla könsmönstren att det bara är män som spelar instrument och kvinnor som dansar.

Den regionala organisationen *Eastern Africa Book Development Association* har som mål att främja en läsande kultur bland barn och ungdom. Stödet innehåller bland annat skolbibliotek, ”läsandetält”, och bokveckor. En del verksamheter är riktade till lärare, andra direkt till fattiga barn och ungdomar på landsbygden och i slumområden. Även *Eastern Africa Theater Institute* finns i flera östafrikanska länder. Institutet lär ut akrobatik och andra cirkuskonster till gatubarn under professionell ledning av cirkusartister från Etiopien.

The International Association of Theatre for Children and Young People (ASSITEJ) är ytterligare en organisation som får stöd. Den betonar *alla* barns och ungas rätt till kultur.

I Malawi stöds ett kulturprogram lett av ungdomar som lämnat skolan. Ungdomarna beslutar själva om vilka teman som ska behandlas. Ofta resulterar det i att man tar upp känsliga ämnen som sexuella och

reproduktiva rättigheter, och att man väljer att dramatisera frågorna. För att inte komma in i konflikt med föräldrar och andra vuxna i närmiljön bjuds dessa in för information och diskussion. Huvudansvaret ligger hos UNFPA men UNICEF är också involverade. Samarbete sker även med ministerier (*Ministry of Gender, Youth and Community Services*), nationella ungdomsrådet (*The National Youth Council*), lokala myndigheter och lokala enskilda organisationer.

Några verksamheter har som mål att främja samlevnaden mellan barn med olika etniska tillhörigheter. Ett sådant exempel är *Children's Theater* i Skopje. Det var också ett av målen med en sommarfotbollsskola som omfattade 16 000 barn från Balkan.

2.4 Insatser för särskilt utsatta barn

2.4.1 Policy

Även om det finns många grupper av barn som lever under svåra förhållanden uppmärksammar Sida framför allt de tidigare nämnda sex grupperna (se under 1.1). Sidas övergripande *mainstreaming policy* är att ständigt beakta dessa grupper. Ingen får diskrimineras i insatser för *alla*. Förutom åtgärder inom ramen för breda program stödjer Sida insatser som är direkt riktade till utsatta barn och barn i riskzonen.

Insatserna kanaliseras ofta via internationella, regionala och svenska organisationer. De bygger på Sidas riktlinjer, på de särskilda strategier som utarbetades inför regeringsskrivelsen och på den nyligen utformade strategin "Fattigdom och människohandel" (UD, 2003) för bekämpning av människohandel. Som nämndes inledningsvis har Sida även utvecklat speciella riktlinjer för barn i väpnade konflikter.

2.4.2 Exempel på insatser

Antalet insatser för särskilt utsatta barngrupper är mycket stort, görs via flera olika kanaler och ser följaktligen mycket olika ut.

Om insatser mot människohandel (*trafficking*) tas som exempel, finns både rehabiliteringsprojekt och kampanjer som kan hejda handeln med kvinnor, flickor och pojkar. Stora nationella och regionala insatser görs exempelvis tillsammans med *International Organization for Migration* (IOM) i Östeuropa och på Balkan. Målgruppen för dessa insatser är kvinnor och barn som tvingats till prostitution. I Bangladesh stöds två organisationer som dels hindrar *trafficking* av flickor, dels bistår sexuellt exploaterade flickor. Bland annat får flickorna juridisk hjälp.

End Child Prostitution, Child Pornography and Trafficking of Children for Sexual Purposes (ECPAT) är en av de viktigaste internationella enskilda organisationer (INGOs) som arbetar mot pornografi, människohandel och sexuell exploatering. ECPAT, som finns i ett sextiotial länder stöds av Sida. Även UNICEF får stöd för att hindra handel med barn.

Ur ett barnrättsperspektiv är det viktigt att utsatta barn och ungdomar själva får ge sin syn. En studie som genomförts av *International Catholic Child Bureau* (ICCB) med stöd från Sida är ett bra exempel. I den studien fick över 6 000 ryska ungdomar mellan 12 och 18 år berätta om sexuella övergrepp.

Barn som är drabbade av hiv/aids eller som löper risk att bli drabbade stöds i många program, länder och via många kanaler.¹³ Stödet till barn som förlorat en eller båda föräldrarna genom aids är dock fokuserat på södra Afrika, eftersom 95% av de föräldralösa barnen lever där. Barnrättsperspektivet stärks i hiv/aids-insatser genom Sidas stöd till såväl UNICEFs regionala kontor som till innovativa, nationella program. Att låta ungdomar spela en aktiv roll har exempelvis visat sig vara lyckat. (Flera exempel finns beskrivna i ”*Developing Rights-Based Support to AIDS Orphans*”, Sida, 2003).

Ytterligare exempel på insatser för utsatta barn och ungdomar som är värda att uppmärksammas är stöd till zambiska, sydafrikanska och kenyanska organisationer som bistår unga lagöverträdare juridiskt.

2.4.3 Särskilda barnpengar

I maj 2000 fick Sida 45 mkr extra från UD att användas i insatser riktade till särskilt utsatta barn. Dessa medel användes för 16 projekt, som beskrivs närmare i bilaga 1. En väsentlig del (79%) av medlen har gått till insatser för tre barngrupper: Barn med funktionshinder (12,2 mkr), barn i väpnade konflikter (12,2 mkr) och barn drabbade av hiv/aids (11 mkr). Flera av insatserna pekar på hur barnkonventionen kan förverkligas för *alla* barn. Arbetsgruppen ”*Rights for Disabled Children*” (DAA) strävar exempelvis efter att finna metoder så att även barn med funktionshinder ska kunna delta i samhällsfrågor.

Förutom de ovan nämnda 45 mkr fick Sida 15 mkr år 1998 och 4 mkr år 2002 från UD till ILO-IPEC (*International Programme on the Elimination of Child Labour*) för verksamheter mot skadligt barnarbete. 1998 års medel användes dels för att bekämpa de värsta formerna av barnarbete i Indien, dels inom SIMPOC, *Statistical Information and Monitoring Programme on Child Labour*. De fyra miljonerna användes i insatser för hushållsarbete barn i Kenya och Tanzania.

¹³ Ett 40-tal hiv/aids-insatser finns t.ex. redovisade i samarbetet med Östeuropa. I många av dessa berörs barn och ungdomar direkt, medan de i andra fall påverkas indirekt.

3. Strategiska arenor och kanaler

3.1 Politisk påverkan på olika nivåer

3.1.1 Internationellt

Internationellt försöker Sida påverka FN och andra organisationer att integrera ett barnrättsperspektiv. Detta sker på flera olika sätt. Tillsammans med UD var Sida exempelvis aktivt i förberedelserna för FNs barn-
toppmöte år 2002, och vid de bilaterala årsgenomgångarna 2003 med UNDP och UNFPA behandlades frågan om hur organisationerna arbetar med ett rättighetsperspektiv, inklusive barnets rättigheter. Samma fråga har aktualiserats i dialogen med UNICEF sedan 1999. Alla de tre nämnda organisationerna påverkas även kontinuerligt i styrelser och genom långvarigt partnerskap (UNICEF behandlas mer ingående under 3.2).

Undervisning och kultur tas upp med UNESCO, hälsofrågor med UNFPA, WHO och UNAIDS, arbetsmarknadsfrågor och barnarbete diskuteras med ILO. Barns och ungdomars rättigheter aktualiseras också inom ramen för generella policyfrågor med UNDP.

Generellt har Sida höjt ambitionsnivån vad avser kunskap om multilaterala aktörer, deras policies, former för samverkan sinsemellan och deras roller på landnivå. Detta ger bättre förutsättningar för dialog och en mer systematisk integrering av barns rättigheter.

3.1.2 EU

Sida företräder Sverige i några av EU-kommissionens verkställande kommittéer, som har till uppgift att besluta om EGs landstrategier och större program. Sverige deltar även i expertgrupper. Sida har just initierat ett samarbete med *Save the Children Alliance* (Rädda Barnen-alliansen) i Bryssel och har börjat lyfta fram barnrättsfrågor i de kommittéer där Sida är representerat.

3.1.3 Bilateralt

I det bilaterala utvecklingssamarbetet sker påverkan via dialoger med samarbetsländernas regeringar, ministerier och andra statliga företrädare. Innehållet i den bilaterala dialogen hänger dels samman med vilka frågor samarbetslandet tar upp, dels med vilka områden som Sida prioriterar.

I Nicaragua driver Sida både frågor som rör barnombudsmannen och frågor kring den särskilda lagen om barns rättigheter, *El Código de la Niñez*. Även i landstrategin för Sri Lanka är barns rättigheter en prioriterad fråga, och i samverkan med UNICEF tas frågan upp i fredsprocessen.

I andra fall har barns rättigheter betonats i samband med sektorprogramstöd. Då Tanzania presenterade sina strategier för demokratisk samhällsstyrning ägnades exempelvis en dag särskilt åt barnets rättigheter i decentraliseringsprocessen, finansiell styrning och utbildningssträvanden. I avsnitt 2.3.2 gavs ytterligare exempel på dialogfrågor i samband med undervisningsstöd.

En stor del av Sidas insatser för barns och ungdomars rättigheter sker via barnrättsorganisationer som UNICEF och Rädda Barnen. Genom sådana insatser nås ofta synliga resultat snabbt, och projekten kan fungera som modeller i ett mer långsiktigt, politiskt påverkansarbete.

3.2 UNICEF

UNICEF har genom sin ställning i utvecklingsländerna unika möjligheter att påverka. De fem prioriterade områdena är flickors utbildning, det lilla barnets utveckling, vaccinering och hälsosystem, barn i behov av särskild skydd och barn drabbade av hiv/aids. Det kontinuerliga metodarbete som bedrivs är mycket viktigt.

Finansiellt sett är UNICEF Sidas största kanal för stöd till barns och ungdomars rättigheter och har huvudansvaret för ett 40-tal program i Sidas samarbetsländer, av vilka några nämnts tidigare.¹⁴ Till dessa insatser kommer ytterligare där UNICEF är en av flera aktörer. UNICEF och Rädda Barnen fick exempelvis stöd av Sida under perioden 1998–2000 för att utforma ett regionalt barnrättsprogram i Latinamerika med syfte att anpassa lagar, att stärka institutioner och att öka medvetenheten om barns rättigheter.

Exempel på insats med ett fullvärdigt barnrättsperspektiv

Ungdomar drabbas hårt av hiv, och flickor är särskilt utsatta. De program som riktar sig till ungdomar tar dock sällan hänsyn till grundorsakerna och frågar sällan ungdomarna själva hur de ser på problemen och vilka lösningar de har. Detta ville *The International Partnership against AIDS in Africa* (IPAA) ändra på. IPAA drog därför upp linjerna för ett pilotprojekt i Tanzania, som genomförs av UNICEF. Projektet bygger på omfattande analyser av ungdomarnas situation, deras kunskap, erfarenheter och sociala status i samhället. Analyserna tar utgångspunkt i mänskliga rättigheter, identifierar brott mot rättigheter, orsaker till dessa brott och vad som behöver göras.

En princip i programmet är att alla kategorier av barn och ungdomar ska ge sin syn och få deltaga på sina villkor. Särskilda åtgärder har vidtagits för att det även ska gälla marginaliserade grupper, något som visat sig vara av största vikt för utformningen av insatser.

¹⁴ Totalt utbetalade Sverige 671 mkr år 2002. 297 mkr utgör "core support" (via UD) och 374 mkr multibistöd genom Sida (varav 159 mkr till "emergency programmes" och 215 mkr till "regular programmes"). Av de reguljära programmen går 2/3 till "Child Protection Education", "Child Rights" och "Water & Sanitation".

Ännu ett positivt exempel är ett projekt inom undervisningssektorn i Bangladesh. Projektet betonar rättighetsperspektivet och riktar sig till barn som annars är särskilt svåra att nå. Ytterligare ett exempel är ett projekt i Uganda för att bygga upp folkbokföring. Syftet med det projektet är att barn ska registreras och få födelsebevis, en nödvändig förutsättning för att få del av den sociala välfärden, att få sjukvård och att få börja skolan.

3.3 Andra internationella barnrättsinstanser och grupper

MR-kontoret i Genève (*Office of the High Commissioner for Human Rights, OHCHR*) får stöd från Sida. En viss andel av det stödet går till FNs kommitté för barnets rättigheter, som är nyckelinstans för uppföljningen av barnkonventionen.¹⁵

NGO Group for the Convention on the Rights of the Child i Genève får direkt ekonomiskt bidrag från Sida.¹⁶ Gruppen stödjer organisationer och nätverk som bland annat tar fram nationella rapporter, som fungerar som komplement till regeringsrapporter. De alternativa rapporterna intar ofta en betydligt mer kritisk hållning till situationen i ett land och tar upp kontroversiella frågor och är av stor betydelse för att bedöma barnets rättigheter i praktiken. Ytterligare tre internationella organisationer som får stöd är ECPAT (som nämnts tidigare), ett globalt nätverk som bildats för att stoppa aga och *Anti-Slavery International*, som bland annat agerar mot barnarbete.

3.4 Regionala organisationer

UN Economic and Social Commission for Asia (ESCAP) är ett exempel på Sidas samarbete med en regional organisation av strategisk betydelse. ESCAP följer dels upp världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn. Dels driver ESCAP program i Kambodja, Laos, Myanmar, Thailand, Vietnam och Yunnan-provinsen i Kina. Programmen består bland annat av utbildning av hälsopersonal och socialarbetare för att de ska kunna ta hand om barn och ungdomar som blivit utsatta för olika slag av sexuell exploatering, inklusive sexslaveri.

Balkan Children and Youth Foundation har en viktig funktion för enskilda organisationers barn- och ungdomsverksamhet på Balkan. SPANe (*Sida Partnership on Adolescents Network*) består av en grupp enskilda organisationer och regeringar i östra och södra Afrika. Gruppen har bildats för att utbyta erfarenheter sinsemellan, ett syfte som Sida stödjer. Andra exempel på regionala organisationer som Sida samarbetar med är *Regional Psychosocial-Support Initiative for Children Affected by AIDS (REPSSI)* och *Forum for African Women Educationalist (FAWE)* som nämnts tidigare.

3.5 Nationella organisationer i samarbetsländer

Förutom bilateralt samarbete med regeringar (och samarbete via svenska enskilda organisationer) har Sida direkt samarbete med nationella, enskilda organisationer. Stöd till enskilda barnrättsorganisationer är i vissa fall särskilt strategiskt.

¹⁵ Stödet till OHCHR är s k mjuk öronmärkning, varför det inte går att dra någon slutsats om det belopp kommittén får sig tilldelat.

¹⁶ År 2002 fick NGO Group ett stöd från Sida på SEK 800 000.

Det är exempelvis fallet med stödet till fyra kenyanska organisationer: *Kenya Alliance for the Advancement of Children* (KAACR), *Child Rights Advisory and Legal Centre* (CRADLE), *Children's Legal Action Network* (CLAN), och *Widows and Orphans Welfare Society of Kenya* (WOWESOK).

Flera inhemska organisationer stöds i Kroatien och Bosnien. Bland annat bedriver Caritas ett centrum i Bosnien, där ungdomar motiveras att engagera sig aktivt för en demokratisk utveckling.

3.6 Svenska enskilda organisationer

En stor del av de direkta barnrättsinsatserna utförs av lokala organisationer med stöd från svenska enskilda organisationer, som i sin tur får ekonomiskt stöd från Sida.¹⁷

Den ojämförligt största svenska barnrättsorganisationen är Rädda Barnen (RB). Det är också den organisation som tydligast ägnar sig åt att förverkliga FNs barnkonvention till fullo. Rädda Barnen är tämligen ensamma om att genomgående sträva efter att främja barns och ungas deltagande. RB har insatser i åtskilliga av Sidas samarbetsländer, ofta goda exempel som sprids.

Även många andra svenska enskilda organisationer har program som vänder sig till en viss grupp barn eller som inkluderar barns och ungdomars rättigheter inom ett eller flera områden. Därför kan endast ett litet urval nämnas här. Svenska Kyrkans Mission, Pingströrelsen, Lutherhjälpen och Afrikagrupperna har exempelvis undervisnings- och hälsoprojekt. Ofta riktar de sig till utsatta barn i avlägsna geografiska områden och i slumkvarter.

Diakonia har en omfattande verksamhet. På Västbanken har exempelvis Diakonia stor roll i arbetet med att utveckla den nationella barnplanen, sprida barnlitteratur och rehabilitera barn med funktionshinder.

Barn med funktionshinder är målgrupp i många projekt. I Sydafrika stödjer SHIA (Svenska Handikapporganisationers Internationella Biståndsförening) en myndighet placerad direkt under presidenten. Myndighetens uppgift är att föra in funktionshindrades rättigheter i all statlig verksamhet. Rädda Barnen och AMREF (*African Medical and Research Foundation*) är andra organisationer som stödjer barn med funktionshinder och deras föräldrar.

Åtskilliga insatser för barn som drabbats av hiv/aids, särskilt föräldralösa barn, görs via svenska enskilda organisationer. Genom RFSU får ungdomar kunskap om hur man kan undvika hiv/aids och andra sexuellt överförbara sjukdomar, och framför allt flickors sexuella och reproduktiva rättigheter stärks.

ECPAT-Sverige för upp kontroversiella frågor på dagordningen. Till dessa frågor hör barnpornografi på internet och barnsexturism. Även flera av de tidigare nämnda organisationerna stödjer insatser för sexuellt exploaterade barn via sina lokala systerorganisationer.

Samarbetet mellan Olof Palme Internationella Centrum och flera ungdomsorganisationer i Syd är andra exempel på hur svenska enskilda organisationer synliggör barns och ungdomars rättigheter.

¹⁷ En granskning av stödet till Bangladesh under 2001 visade att ca 15% av det bilaterala stödet till barn och ungdomar gick via svenska enskilda organisationer. Motsvarande siffra för Kenya var ca 30%.

3.7 Barnombudsmannen och andra svenska institutioner

Under 2002 initierade Barnombudsmannen (BO) ett samarbetsprojekt mellan Sverige och fem länder: Bosnien-Hercegovina, Peru, Sri Lanka, Tanzania och Vietnam. Syftet är att utveckla systematiska metoder för att ge barn och unga möjligheter att komma till tals (Vem bryr sig? Rapport från BO, 2003). Projektet, som finansieras av Sida, är ett viktigt steg i riktning mot målet att förverkliga barns och ungas rätt att ge sin syn på den egna situationen och på samhällsutvecklingen.

Sida har även gett finansiellt stöd till kurser som BO hållit för politiker och administratörer från Latinamerika, Afrika, Asien och Östeuropa. Ett huvudsyfte med dessa kurser är att förmedla kunskap om de metoder som Sverige tillämpar för att integrera ett barnrättsperspektiv i statistik och samhällsplanering.

Landsrådet för Sveriges Ungdom (LSU) har initierat ett projekt för att samverka med organisationer på Sri Lanka kring demokratifrågor, demokratiskt ledarskap och ungdomsorganisationer.

Även mycket av det samarbete som finns mellan svenska teater- och musikinstitutioner och grupper i Afrika och Centralamerika rör barn och ungdomar. Unga Riks och Göteborgs musikakademi är exempel på två institutioner, som i hög grad bidrar till att förverkliga rätten till kultur för fattiga barn och ungdomar.

3.8 Statistik och aktionsinriktad forskning

För en samhällsplanering med utgångspunkt i barns och ungdomars rättigheter krävs relevant och systematisk kunskap om barns levnadsvillkor. Behovet av forskning inriktad på barns egna uppfattningar och synpunkter är stort. Ofta måste speciella forskningsmetoder utvecklas.

Som nämnts stödjer Sida aktionsinriktad forskning via flera kanaler. Bland dessa finns Sveriges BO, Rädda Barnen och UNICEFs *Innocenti*. Ett annat exempel är stödet till forskning om vietnamsiska, arbetande barns rättigheter, där barnens egna åsikter tas tillvara.¹⁸ SEKAs stöd till Uppsala Universitet för forskning om barnsoldater är ännu ett exempel. Även enstaka aktionsinriktade studier stöds. Intervjuerna med ryska ungdomar om sexuella övergrepp är ett exempel. En studie i Sydafrika där Rädda Barnen låtit barn och unga ge sin syn på mänskliga rättigheter är ännu ett exempel.

Sydafrikanska barn och ungdomar ger sin syn – ett positivt initiativ

På uppdrag av Rädda Barnen gjordes en opinionsstudie med 1200 barn och ungdomar i åldersgrupperna 8–12 och 13–18 år i Sydafrika (*Children's Poll*. David Donald, University of Cape Town, 2002). På så sätt har man fått kunskap om ungas tankar och erfarenheter av mänskliga rättigheter. Denna kunskap sprids nu till myndigheter och enskilda organisationer med förhoppning om att den ska tas tillvara, då åtgärder och program planeras.

¹⁸ SARECs invitationsforskning finansieras av ämnesavdelningarnas globala anslag, i detta fall via Demo/MR-medel för DESA.

4. Resurser för tiopunktsprogrammet

4.1 Utbetalningar

Hur mycket av Sidas anslag för politikområdet ”Internationellt utvecklingssamarbete” som främjat barns rättigheter är en relevant men svårutredd fråga.

Av Sidas årsredovisning för 2002 kan man utläsa att närmare en halv miljard kronor gick till barnrättsorganisationerna UNICEF (374 mkr) och Rädda Barnen (105 mkr). Dessa belopp utgör dock en relativt liten del av den totala summan som använts för insatser till barn och ungdomar, eftersom Sidas huvudstrategi är *integrering* i all verksamhet. Ännu finns det emellertid inte någon tillförlitlig metod att redovisa hur långt denna integrering har nått. Insatserna för barn eller ungdomar i Sidas redovisningssystem (PLUS) uppgick exempelvis år 2002 till 113 mkr, vilket är en kraftig underrapportering.

I brist på exakta siffror kan vi endast göra grova uppskattningar. Erfarenheter har exempelvis visat att åtgärder inom de sociala sektorerna som regel är en effektiv väg att nå barn och ungdomar. Insatserna inom dessa sektorer uppgick år 2002 till 1,4 miljarder kronor, vilket motsvarar 12 procent av Sidas utbetalningar inom politikområdet Internationellt utvecklingssamarbete (11,4 miljarder kronor).¹⁹

Tidigare studier har uppskattat att ca 60 procent av alla insatser inom de sociala sektorerna är mer eller mindre direkt riktade till barn och ungdomar.²⁰ En beräkning på samma grundval för år 2002 resulterar i ett belopp på 840 mkr till barn och ungdomar.²¹

Barn berörs emellertid också av insatser inom andra sektorer än de sociala. Förbättringar av bostadsmiljöer, vatten, sanitet är några konkreta exempel. Landsbygdsutveckling, humanitära och konfliktförebyggande insatser, insatser inom demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter är ytterligare exempel. För att få en föreställning om hur mycket

¹⁹ Hälso- och undervisningsinsatser stod för 85% av beloppet. Hälsoinsatserna uppgick till 690 mkr (50%) och undervisningsinsatserna till 496 mkr (35%). En stor andel av stödet till sociala sektorer gick till Afrika. De fem länder som fick störst undervisningsstöd var Tanzania, Moçambique, Afghanistan, Bolivia och Rwanda. Mycket av hälsobiståndet är regionalt, men de länder som fick störst hälsostöd var Angola, Zambia, Tanzania, Västbanken-Gaza och Bangladesh.

²⁰ Andersson Brolin, L. Barnperspektiv i svenskt bistånd (1996), Nordin Jayawardena, A. Sidas bidrag till rapport till FNs kommitté för barnets rättigheter för perioden 1997-2001. DESO/DESA, Sida.

²¹ Enligt Sidas dokument "Facts & Figures 2002. Health Sector" och "Facts & Figures 2002. Education" uppgick det samlade hälsobiståndet till 1,1 miljard kronor och det samlade undervisningsstödet till 860 mkr. Dessa siffror inkluderar även bland annat verksamhetsgrenarna humanitära och konfliktförebyggande insatser, insatser via enskilda organisationer och forskningssamarbete.

resurser som går till barn och ungdom totalt behövs alltså information även om sådana insatser. Som nämndes ovan saknas dock tillförlitliga data. Varje försök att uppskatta belopp måste följaktligen vila på antaganden.

Om barn nås i samma utsträckning som vuxna skulle det innebära att drygt hälften av resurserna går till barn och ungdomar. Mycket tyder emellertid på att så inte är fallet. Handläggare utanför de sociala sektorerna uppger exempelvis ofta att barn eller unga hitintills inte varit målgrupp. Det ligger därför närmare att anta att 10–20 procent av Sidas resurser för politikområdet ”Internationellt utvecklingssamarbete” används för att främja barns och ungdomars rättigheter.

Därutöver tillkommer en viss andel av det särskilda anslaget för politikområdet ”Samarbete med Central- och Östeuropa”. Från detta anslag betalades exempelvis drygt 130 mkr ut år 2002 till verksamhetsgrenen ”Social trygghet”. En relativt stor andel av dessa insatser kan antas bidra till att förverkliga barns och ungdomars rättigheter.

Givet att de ovannämnda antagandena är rimliga kan vi dra slutsatsen att två till tre miljarder kronor användes för insatser för barns och ungdomars rättigheter under 2002.

4.2 Personalresurser för *mainstreaming*

Inom Sida har enheten för demokratisk samhällsstyrning (DESA) inom avdelningen för demokrati och social utveckling (DESO) ansvaret för att förverkliga tiopunktsprogrammet.

All personal inom DESA har drivit barnrättsfrågor. Huvudansvaret har dock legat på två medarbetare, som sammanlagt ägnat ungefär en heltidstjänst åt barns och ungas rättigheter. De främsta uppgifterna har varit att ge kurser för personal vid huvudkontoret och för personer som ska tjänstgöra utomlands, att utveckla informationsmaterial och att fungera som rådgivare i olika sammanhang. Som framgår av rapporten har arbetet gett många synliga resultat, i synnerhet inom de fyra strategiska områdena. Arbetet har också i flera fall haft en positiv påverkan på Sidas dialog med samarbetsparter.

För närvarande finns ett nätverk av Sida-handläggare som deltagit i basutbildningen om barnets rättigheter. Nätverket träffas ca två gånger per termin. Barnrättsfrågor drivs också i UNICEF-nätverket där medarbetare från alla enheter som stöder UNICEF-program ingår.

Ofta behövs särskilt stora satsningar i initialskedet, för att ett nytt synsätt ska nå ut och förankras i en organisation. I större organisationer är som regel förändringsbenägenheten låg, och Sida är inget undantag.

5. Sammanfattande kommentarer

5.1 Konkretisering av de tio programpunkterna

Under de gångna åren har Sidas huvudlinje varit att driva *integreringen* av ett barnrättsperspektiv vidare, en ambition som går utöver de angivna riktlinjerna i regeringens skrivelse 2001/2002:186. Sida har dels strävat efter att förankra barnrättsperspektivet i den egna organisationen genom att öka och utbyta kunskap, att bilda nätverk och att se till att barnets rättigheter integreras i egna handlingsprogram, sektor- och landstrategier, metodhandboken och andra nyckeldokument. Dels har Sida försökt att påverka andra aktörer i samma riktning.

Även om det fortfarande återstår mycket arbete innan Sida har nått målet med en fullständig integrering av barnrättsperspektivet visar rapporten att Sida stödjer ett stort antal insatser som främjar barns rättigheter.

Med de tio punkterna i regeringsskrivelsen som utgångspunkt kan Sidas arbete sammanfattas enligt följande.

Sidas strävan att omsätta barnrättsperspektivet i det bilaterala samarbetet har bland annat resulterat i att *barnets bästa* tydliggjorts i samarbetet med några länder. Dessa landstrategier kan nu fungera som förebilder. Även dialoger kring sektorprogramstöd, framför allt *hälsa* och *undervisning*, har resulterat i att barns och ungdomars rättigheter har lyfts fram. Många av dessa program strävar efter att omfatta alla, att *inte någon ska lämnas utanför*. Ofta har de ett jämställdhetsperspektiv. De vill ge *flickor och pojkar samma möjligheter*.

Den programpunkt som är mest eftersatt är *barns och ungdomars deltagande*, även om den får stark betoning i utbildningen av Sidas medarbetare. Det är förmodligen också den rättighet som är svårast att förverkliga. Än så länge är det nästan bara barnrättsorganisationer som UNICEF och Rädda Barnen som faktiskt respekterar barns och ungdomars rätt att göra sig hörda.

Vid sidan av *integrering* av barnrättsfrågor inom det bilaterala utvecklingssamarbetet använder Sida barnrätts- och andra organisationer som kanaler. Genom att begränsa insatser till en viss grupp kan just den gruppens rättigheter fokuseras. En sådan ansats kan därför vara mer strategisk för att nå *barn i behov av särskilt skydd*. Fokusering kan också underlätta innovativa projekt.

Ytterligare en av Sidas delstrategier är att *påverka* internationella och regionala aktörer som vanligen inte har ett barnrättsperspektiv. Detta är ett långsiktigt arbete på olika arenor och på olika nivåer. Icke desto mindre är det väsentligt med tanke på att utvecklingen går mot allt större samverkan mellan aktörer inom det internationella utvecklingssamarbetet. Att lyfta upp barns och ungdomars rättigheter på den gemensamma dagordningen innebär förhoppningsvis att mer resurser mobiliseras och att större *investeringar* görs i barns rättigheter både nu och i *framtiden*.

Sammanfattningsvis har Sida kommit långt inom de fyra områden som lyfts fram i regeringens skrivelse, medan det fortfarande är en bit kvar till Sidas eget mål har nåtts, dvs att allt samarbete genomsyras av ett barnrättsperspektiv.

5.2 Utmaningar

Genom att föra in barnets rättigheter i viktiga policydokument och riktlinjer har Sida skapat goda teoretiska förutsättningar att förverkliga visionerna att integrera ett barnrättsperspektiv på alla områden.

Den främsta utmaningen för Sida är nu att påverka insatser inom landsbygdsutveckling, forskning och urban utveckling. Barns och ungdomars rättigheter behöver också föras in i dialogen med bilaterala samarbetspartners mer systematiskt än vad som nu är fallet. Nyare landanalyser och landstrategier pekar på en positiv utveckling i det avseendet.

Att påverka andra aktörer att inkludera barns och ungdomars rättigheter, exempelvis i PRSP-processer, är ännu en viktig uppgift för Sida.

Att bekämpa hiv/aids med ett barnrättsperspektiv är också en stor utmaning, eftersom epidemin påverkar barns och ungas livsvillkor inom så gott som alla områden.

I alla dessa fall måste barn och ungdomar själva spela en aktiv roll. Flickor och pojkar i alla åldrar och med olika levnadsvillkor måste få möjlighet att ge sina synpunkter. De måste få delta i planering, implementering och utvärdering. Att undanröja hinder och att skapa förutsättningar för en sådan utveckling är kanske den allra svåraste uppgiften Sida står inför.

Bilaga 1:

Användningen av särskilda medel för insatser riktade till särskilt utsatta barn

Projekt	Budget i SEK	Ansvarig avd/enhet
I. Generellt stöd till barnets rättigheter		
1. Stöd till NGO Group for the Convention on the Rights of the Child, Liasion Unit Programme, 2000-2002. Projektperiod: 000101-021231. Stöd till ett fortsatt samarbete mellan NGO Group och FNs kommitté för barnets rättigheter. NGO Group arbetar med samordningen av de nationella koalitioner rapporteringsarbete till Kommittén samt med påtryckningsarbete för Barnkonventionens implementering. Under tre-årsperioden har 284 rapporter från nationella och internationella enskilda organisationer via NGO Group nått Kommittén. Slutredovisning har inkommit. Projektet får stöd 2003-2005 från DESO/DESAs ordinarie DEMO/MR-anslag.	2000: 800.000 2001: 800.000 2002: 800.000	DESO/DESA
Totalt generellt stöd till barnets rättigheter	2.400.000	
II. Generellt stöd till utsatta barn		
2. Stöd till Innocenti – UNICEFs forskningsinstitut. Projektperiod: 020601-051231. Delfinansiering av ett treårsstöd. Ytterligare 16.5 mkr tas från DESO/DESAs ordinarie DEMO/MR-anslag. Stödet syftar till att stärka forskningsinstitutets möjligheter att ta fram tillämpad forskning om barns rättigheter främst om barn i behov av särskilt skydd och med extra stöd för forskning om handel med barn. Stödet främjar också en kartläggning av institutioner och organisationer som arbetar på kommunal nivå med barnvänliga kommuner. En första rapportering ska ske under 2003 och slutredovisning i december 2005.	2002: 3.800.000	DESO/DESA
Totalt generellt stöd till utsatta barn	3.800.000	

Projekt	Budget i SEK	Ansvarig avd/enhet
III. Barnarbete		
3. Världsbanken, ILO och UNICEF – datainsamling och intensifierad forskning kring barns arbete och dess effekter. Delfinansiering av projektet. Ytterligare 3 mkr tas från DESO/DESAs ordinarie DEMO/MR-anslag. Stödet till samverkan mellan Världsbanken, ILO och UNICEF för datainsamling om arbetande barn har lett till samkörning av uppgifter och gemensam planering av fallstudier som gjorts i ett antal länder. Stödet har varit katalytiskt och förhoppningsvis kommer samverkan mellan organisationerna att fortsätta och finansieras genom organisationernas reguljära budgetar. Databasen om arbetande barn är användbar. Slutredovisning ska ske under 2003.	2001: 2.000.000	DESO/DESA
4. Stöd till Anti-Slavery International (ASI) 2001-2002, Child Labour Programme. Projektperiod: 010401-030331. Stödet syftar till insatser för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete och slavarbete samt kampanjverksamhet mot handel med kvinnor och barn. Slutredovisning har inkommit. Ett fortsatt stöd till ASI kommer troligen att beviljas för 2004-2006 från DESO/DESAs ordinarie DEMO/MR-anslag.	2001: 700.000 2002: 700.000	DESO/DESA
Totalt barnarbete	3.400.000	
IV. Sexuell exploatering av barn		
Inget stöd från dessa medel, men flera stöd från Sidas ordinarie anslag.	0	
Totalt sexuell exploatering av barn	0	
V. Barn med funktionshinder		
5. UNICEF – ett globalt projekt för utbildning för utsatta flickor och pojkar. Huvudmålet är att utveckla modeller för att utbildningen bättre ska passa de barn som har särskilda behov av trygghet och skydd. Pilotländer är Bangladesh, Mali, Laos, Sri Lanka, Kambodja och Burkina Faso. Avtalet har förlängts t o m 031231 p g a förseningar i arbetet. Rapport för 2003 har ännu inte inkommit.	2001: 4.100.000 2002: 4.100.000	DESO/UND
6. Stöd till "Rights for Disabled Children" – en arbetsgrupp i samarbete med FNs kommitté för barnets rättigheter i Genève. Gruppen har arbetat med att följa rapporteringen till Kommittén när det gäller funktionshindrade barn och kränkningar av deras rättigheter i enlighet med Barnkonventionen. De har även gjort studier av funktionshindrade barns rättigheter i ett antal länder. Resultatet måste ses som positivt. De har gjort bra analyser av rapporteringen till Kommittén och landstudierna är intressanta. Slutrapportering ska ske 31 januari 2004.	2000: 1.000.000 2001: 2.000.000	DESO/DESA

Projekt	Budget i SEK	Ansvarig avd/enhet
7. Visual Arts and Craft Academy (VACA) – ett projekt i Sydafrika med syfte att ge barn och ungdomar med speciella behov en konstnärlig utbildning. Tilläggsstöd till befintligt stöd. VACA erbjuder konstnärlig utbildning till barn med fysiska funktionshinder och till barn med inlärningsproblem orsakade av våld, övergrepp och trauman. VACA arbetar också med fortbildning av lärare för barn med funktionshinder och barn med trauman samt med läroplaner. Slutrapport har inkommit.	2001: 1.000.000	DESO/KULTUR
Totalt barn med funktionshinder	12.200.000	
VI. Barn i väpnade konflikter och katastrofer		
8. Utbildningsprojekt i Liberia för f d barnsoldater, Caritas – Don Bosco Rehabilitation and Skills Training Programme (DBRSTP) – Caritas/Sverige. Projektets syfte är att öka och utveckla DBRSTPs kapacitet att nå fler utsatta barn och ungdomar genom att erbjuda aktiviteter nödvändiga för återanpassning t ex utbildning och yrkesutbildning. Trots fyra påminnelser 020313, 020514, 021129 och 030722 har ingen slutrapport inkommit.	2000: 2.000.000	SEKA/HUM
9. Accelerated Learning Project for Liberian Children (ALP) - UNICEF. ALP har genomförts av Liberias regering, med stöd av UNICEF, med målet att revitalisera primärskolesystemet genom att integrera cirka 20-30.000 överåriga elever (9-16 år), som annars inte skulle få någon undervisning i det formella skolsystemet. Lärare tränades i ALP-metodologi, Ministry of Education identifierade överåriga barn som behövde skolgång och som sedan deltog i ALP-programmet. Projektet omfattade också fortbildning av primärskolelärare och tryckning av ALP-lärohandledning. Delrapporter har inkommit 2001 och 2002. Slutrapport har inte inkommit.	2001: 1.000.000	SEKA/HUM
10. Projekt i Kongo; "Peace Building and Demobilisation of Child Soldiers", Kivu – Save the Children UK. Projektperiod: 000401-010331. 385 demobiliserade barnsoldater har tagits emot i ett transitcenter där de fått mat, kläder och vård. Centret har bedrivit undervisning för att underlätta återanpassning av barnen. 315 barn har återförenats med sina familjer. Lokalt baserade nätverk för skydd av återanpassade barn har upprättats. Ett intensivt påverkansarbete riktat till militären, lokalsamhället och myndigheter har bedrivits för att förhindra rekrytering av barnsoldater och för att främja demobilisering. Tre seminarier rörande fredsbyggande har genomförts i Kivu-provinsen. Åtgärder för att skapa förtroende mellan olika etniska grupper har genomförts. Fyra informationsbroschyrer om barnets rättigheter och rätt till skydd i konflikt har tryckts och distribuerats. Tre radioprogram har sänts. Projektet är slutredovisat 011106.	2000: 2.000.000	SEKA/HUM

Projekt	Budget i SEK	Ansvarig avd/enhet
11. Kapacitetsstudie av Save the Children UK (SC-UK). Delfinansiering av konsultfirman ÅF Internationals kapacitetsstudie av SC-UKs arbete i Burundi och DRK. SEKA har under flera år givit stöd till SC-UK i Stora Sjö-regionen, främst inom områdena hälsa och demobilisering av barnsoldater. Resultaten har bedömts goda och angelägna i en mycket svår miljö. Syftet med denna studie var att grundligt undersöka organisationens kapacitet i aktuella länder och möjligheter för Sida att bli en ingående långre avtal med SC-UK. Resultatet av studien blev att Sida bör ingå fleråriga avtal med SC-UK och att SC-UK har haft och har en mycket framträdande roll/erfarenhet vad gäller barn drabbade av konflikten i Stora Sjö-regionen och denna verksamhet bör fortsatt stärkas och stödjas. Projektet är slutredovisat av ÅF.	2002: 200.000	SEKA/HUM
12. Undervisning och reintegrering av barn som drabbats av kriget i norra Uganda – UNICEF. Projektperiod: 000101-010630. Stöd till fredsfrämjande undervisning och vanlig undervisning, upprättande av temporära skolor, psykosocialt stöd samt återanpassningsprogram för barn som bortrövats av Lord Resistance Army. Ingen slutrapport trots påminnelse 030523. Projektet fortsätter med andra finansiärer.	2000: 3.000.000	SEKA/HUM
13. Stöd till konfliktdrabbade barn och kvinnor, Sri Lanka – UNICEF. Programmet bidrog till att förbättra konfliktdrabbade barns och kvinnors möjligheter att överleva och skapa förutsättningar för utveckling i nordöstra Sri Lanka. Särskilt stöd har utgått till internflyktingfamiljer. Barns rätt till skydd och utveckling i en utsatt situation har utgjort fokus för insatsen och målet har varit att bidra till att tillgodose barns och kvinnors rätt till utbildning, skydd och hälsa. Slutrapport har inkommit, men inte slutredovisning.	2000: 4.000.000	SEKA/HUM
Totalt barn i väpnade konflikter och katastrofer	12.200.000	
VII. Barn på institution		
14. Projekt i Västbanken/Gaza – Utbildning av socialarbetare/skolkuratorer. En förstudie genomfördes. Kostnaden belastade ordinarie Sida-anslag. På grund av läget i VB/G ej möjligt att genomföra utbildningen.	0	DESO/DESA
Totalt barn på institution	0	
VIII. Barn och hiv/aids		
15. UNICEF – projekt för föräldralösa barn som förlorat sina föräldrar genom hiv/aids. Projektets mål: Snabbt utvecklande av grundläggande hälsovård, tillgång till social service, lagligt skydd samt policies för att skydda barn i östra och södra Afrika som blivit föräldralösa eller som på annat sätt drabbats av hiv/aids. Ingen rapportering finns ännu. Avtalet är förlängt till mars 2004.	2000: 2.500.000 2001: 2.500.000	DESO/HÄLSO

Projekt	Budget i SEK	Ansvarig avd/enhet
16. The Mekong Partnership & Beyond (MPB), HIV/AIDS/STD Prevention and Care in Cambodia, China, Lao PDR, Myanmar, Thailand and Viet Nam – UNICEF. Projektperiod: 010101-031231. Delfinansiering av projektet. Ytterligare 25 mkr tas från Sidas ordinarie anslag. Ett regionalt program som omfattar hiv/aids-insatser riktade till barn, ungdomar och deras familjer. Projektet innehåller tre huvudsakliga aktiviteter i vilka kapacitetsuppbyggande och påverkan av beslutsfattare är integrerat: Förebyggande insatser för ungdomar, vård och stöd av hiv-smittade och aids-sjuka barn och ungdomar samt förebyggande insatser mor-till-barn-hiv-smitta. Rapport för 2001 har inkommit.	2001: 5.000.000	DESO/HÄLSO
17. Stöd till projektet "Barns rätt att bli ammade, arbetande mödrars rätt att få amma samt öka pappors deltagande i det amningsfrämjande arbetet" – IBFAN-GIFA (International Baby Food Action Network – Geneva Infant Feeding Association). Projektperiod: 2001-2003. Delfinansiering av projektet. Ytterligare 2 mkr tas från Sidas ordinarie anslag. Det amningsfrämjande nätverket arbetar internationellt för att öka medvetenheten om amningens betydelse och för att WHOs internationella kod för etisk marknadsföring av bröstmjölksersättningar skall tillämpas. Amning är ett effektivt sätt att förebygga: 1. Fattigdom, då denna unika föda inte belastar familjens ekonomi. 2. Ohälsa hos barnet och modern. 3. Nya oönskade graviditeter, om amning tillämpas exklusivt. Rapport för 2000 har inkommit.	2000: 1.000.000	DESO/HÄLSO
Totalt barn och hiv/aids	11.000.000	
TOTALT	45.000.000	

Bilaga 2: Förkortningar

ALP	Accelerated Learning Project for Liberian Children	ECPAT	End Child Prostitution, Child Pornography and Trafficking of Children for Sexual Purposes
AMREF	African Medical and Research Foundation	ESCAP	Economic and Social Commission for Asia
ASI	Anti-Slavery International	EU	European Union
ASSITEJ	The International Association of Theatre for Children and Young People	FAWE	Forum for African Women Educationalists
BO	Barnombudsmannen	FN	Förenta Nationerna
CCA	Common Country Assessment	GIFA	Geneva Infant Feeding Association
CLAN	Children's Legal Action Network	Hiv/aids	Human Immunodeficiency Virus/ Acquired Immunodeficiency Syndrome
CDF	Comprehensive Development Framework	HUM	Division for Humanitarian Assistance (Sida), Humanitära enheten (inom SEKA)
CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women	HÄLSO	Health Division (Sida), Hälsoenheten (inom DESO)
CRADLE	Child Rights Advisory and Legal Centre	IBE	UNESCO International Bureau of Education
DAA	Disability, Awareness, Action – Rights for Disabled Children	IBFAN	International Baby Food Action Network
DEMO	Demokrati	ICCB	International Catholic Child Bureau
DESO	Department for Democracy and Social Development (Sida), Avdelningen för demokrati och social utveckling	ILO	International Labour Organisation
DESA	Division for Democratic Governance (Sida), Enheten för demokratisk samhällsstyrning (inom DESO)	IMF	International Monetary Fund
DBRSTP	Don Bosco Rehabilitation and Skills Training Programme	IPEC	International Programme on the Elimination of Child Labour
DRK	Demokratiska Republiken Kongo	ICDC	International Child Development Centre, Innocenti
		INGO	International Non-Governmental Organisation
		IOM	International Organization for Migration

IPAA	International Partnership against AIDS in Africa		(Sida), Avdelningen för samverkan med enskilda organisationer och humanitärt bistånd
KAACR	Kenya Alliance for the Advancement of Children		
KULTUR	Division for Culture and Media (Sida), Enheten för kultur och medier (inom DESO)	SHIA	Swedish Organisation of Disabled International Aid Association
Lao PDR	Lao People's Democratic Republic	SIMPOC	Statistical Information and Monitoring Programme on Child Labour
LSU	Landsrådet för Sveriges Ungdom	SPS	Sector Programme Support
MPB	The Mekong Partnership & Beyond	SPANe	Sida Partnership on Adolescents Network
MR	Mänskliga rättigheter	STD	Sexually Transmitted Disease
NGO	Non-Governmental Organisation	SRHR	Sexual and Reproductive Health Rights
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development	SWAp	Sector-Wide approach
OHCHR	Office of the High Commissioner for Human Rights	UK	United Kingdom
PoP	Perspectives on Poverty	UN	United Nations
PRSP	Poverty Reduction Strategy Paper	UN CRC	UN Convention on the Rights of the Child
RB	Rädda Barnen	UNESCO	UN Educational, Scientific and Cultural Organisation
REPSSI	African Union, Regional Psychosocial-Support Initiative for Children Affected by AIDS	UND	Education Division (Sida), Undervisningsenheten (inom DESO)
RFSU	Riksförbundet för sexualupplysning	UNDAF	UN Development Assistance Framework
RHR	Reproductive Health Rights	UNDP	UN Development Programme
SAREC	Department for Research Cooperation (Sida), Avdelningen för forskningssamarbete	UNFPA	UN Fund for Population Activities/FNs befolkningsprogram
SC-UK	Save the Children United Kingdom	UNICEF	UN Children's Fund
SEKA	Department for Cooperation with NGOs and Humanitarian Assistance	VACA	Visual Arts and Craft Academy
		VB/G	Västbanken/Gaza
		WHO	World Health Organisation
		WOWESOK	Widows and Orphans Welfare Society of Kenya
		ÅF	AB Ångpanneföreningen

Att halvera fattigdomen i världen till år 2015 är vår tids största utmaning. Det kräver samarbete och uthållighet. Samarbetsländerna ansvarar för sin utveckling. Sida förmedlar resurser och utvecklar kunskap och kompetens. Det gör världen rikare.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT
UTVECKLINGSSAMARBETE

105 25 Stockholm
Besöksadress: Sveavägen 20
Telefon: 08-698 50 00
Telefax: 08-698 56 15
www.sida.se, info@sida.se